

25.9.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

kirjaamo@stm.fi

Asia: Lausunto (VN/8871/2019) hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen Eläinlääkäriliitto ry esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset kommentit esitysluonnoksesta

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät tulee kirjata sote-maakunnan tehtäviksi.

Eri alat yhteen tuovan One Health -ajattelutavan avulla voidaan kehittää kokonaisvaltaisia ratkaisuja yhteistyössä. One Health -ajattelutavan hyödyt korostuvat muun muassa antibioottiresistenssin, ilmastonmuutoksen ja eläintautien torjunnassa. Monet ihmisten merkittävimmistä tartuntataudeista maailmassa ovat zoonooseja eli ne tarttuvat eläimistä ihmisiin ja toisinpäin. Uusi koronaviruskin on zoonoosi, joka on peräisin lepakoista ja on tarttunut ihmisistä esim. kissoihin ja turkiseläimiin.

Ympäristöterveydenhuolto on terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaan tärkeä osa perusterveydenhuoltoa ja kansanterveystyötä. Ympäristöterveydenhuollon ja sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteet ovat samat. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on terveysnäkökohtien huomioiminen yhteiskunnan eri alueilla, ihmisen elinympäristöstä johtuvien terveydellisten vaarojen ja haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä väestön terveyden ja viihtyvyyden edistäminen valvomalla ja parantamalla elinympäristön terveydellistä laatua.

Ympäristöterveydenhuolto on merkittävä osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä ja olennainen osa monien haittavaikutusten ennaltaehkäisyä. Ympäristöterveydenhuollon terveysvaikutusten ja riskien arvioinnilla kyetään ehkäisemään suuria terveydellisiä ja taloudellisia haittoja. Ympäristöterveydenhuolto toimii tiiviissä yhteistyössä perusterveydenhuollon ja kansanterveystyön kanssa mm. elintarvikkeiden, juomaveden, asumisterveyden valvonnan, eläimistä ja eläinperäisistä tuotteista ihmisiin tarttuvien tautien sekä mikrobilääkeresistenssin ennaltaehkäisyssä ja epidemiaselvityksissä. Kyseessä on yksi terveys – One Health -toiminta.

Ympäristöterveydenhuollon liittäminen sote- ja pelastuspalveluiden kanssa tulevaan maakuntahallintoon turvaisi ihmisten kokonaisvaltaisesta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimisen kustannustehokkaimmin.

Esityksessä sote-maakunnan tehtäväksi on siirretty myös koulujen oppilashuolto, joka on nyt osa kuntien opetustoimea. Koulukuraattorit ja -psykologit siirretään osaksi sotea, jotta hallintorajat eivät vaikeuttaisi yhteydenpitoa ja oppilaiden sujuvia hoitopolkuja. On katsottu, että nämä ammattiryhmät pystyvät silti tuntemaan paikalliset olosuhteet ja huolehtimaan ennaltaehkäisystä kuten ollessaan osa kuntien opetustoimea. Samalla

tavalla ympäristöterveydenhuollon tulee olla sote-maakunnan tehtävä: akuuteissa epidemiatilanteissa tai uusien zoonoosien levitessä yhteydenpidon pitää olla nopeaa ja sujuvaa, mikä ei erillisissä organisaatioissa toimittaessa aina suju, kuten oppilashuollon osalta on todettu. Ympäristöterveydenhuolto pystyisi silti tuntemaan paikalliset olosuhteet ja huolehtimaan ennaltaehkäisystä kuten ollessaan osa kuntien ympäristö- tai sosiaali- ja terveystoimea.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtäminen sote-maakunnalle turvaisi myös ympäristöterveydenhuollon pysymisen yhtenä kokonaisuutena, toiminnan kehittämisen, haavoittuvuuden vähentymisen, eläinlääkäripalvelujen turvaamisen, valvonnan puolueettomuuden ja tulevaisuuden haasteisiin vastaamisen. Ympäristöterveydenhuolto on tärkeää pitää yhtenä kokonaisuutena, koska sen eri osa-alueiden välillä on vahvaa synergiaa. Jos ympäristöterveydenhuolto järjestettäisiin osana maakuntahallintoa, ympäristöterveydenhuollon järjestäjien määrä vähenisi, kuten ministeriöt (STM, MMM) ovat asettaneet tavoitteeksi. Tämä tarkoittaisi suurempia yksiköitä ja sen myötä enemmän mahdollisuuksia kehittää toimintaa, henkilökunnan erikoistua ja vähentää yksikön haavoittuvuutta. Etenkin eläinlääkintähuoltoa on välttämätöntä kehittää, jotta toimiva eläinlääkintähuolto voidaan turvata koko Suomessa.

Valvonnan puolueettomuutta tukee se, että valvontakohteiden, kuten koulujen ja päiväkotien, haltijat ja valvojat eivät ole saman johdon alaisuudessa. Mikäli viranomainen ja valvontakohteet ovat osa samaa organisaatiota, kuten ne tällä hetkellä monissa yksiköissä ovat, ei viranomaisen objektiivisuutta ja puolueettomuutta voida riittäväällä tavalla varmentaa.

Pykäläkommentit esitysluonnoksesta

Mikäli ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirto sote-maakunnalle ei tässä vaiheessa toteudu, on sotemaakuntalakiin kirjattava kunnille mahdollisuus halutessaan siirtää ympäristöterveydenhuollon järjestämisen maakunnalle.

Eläinlääkäriliitto ehdottaa, että sote-maakuntalain 8 §:ään (Tehtäväsiirrot kuntien kanssa) lisätään teksti: ”Sote-maakunta voi hoitaa kaikkien alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella sote-maakunnan hoidettaviksi (järjestämismääräyksen) kunnista siirretyt kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet sote-maakunnalle rahoituksen.”

Jos lakiesitys etenee näin, on toimivia ympäristöterveydenhuollon yksiköitä irrotettava sotesta tai hajotettava joksikin aikaa, kunnes ne mahdollisesti siirtyvät monialaisen maakunnan selvityksen pohjalta osaksi sote-maakuntaa. Tämä olisi yksiköiden toiminnan kannalta tuhoisaa.

Eläinlääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Katri Kiviniemi

puheenjohtaja

Suomen eläinlääkäriliitto